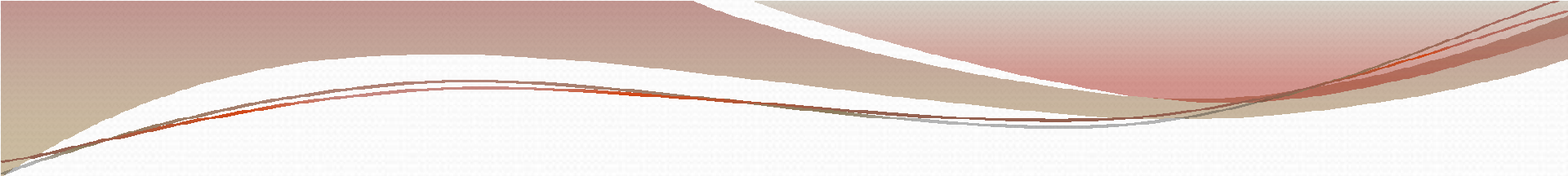

Η μοντέρνα τέχνη στην Ελλάδα

Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '30

Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Σπίτια της Αθήνας*, 1927 – 1928. Λάδι σε μουσαμά ,
60,5 x 105 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

-
- Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος – Μικρασιατική καταστροφή : Καταρράκωση ιδανικών, ανάγκη για τόνωση του εθνικού συναισθήματος
 - Αναζήτηση «ελληνικότητας» στην Αρχαιότητα, στο Βυζάντιο και στη Λαϊκή Τέχνη
 - Σύνθεση των διδαγμάτων του μοντερνισμού της Ευρώπης με την ελληνική παράδοση

- Η ελληνική τέχνη συντονίστηκε με την ευρωπαϊκή μετά τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αι.
- Μικρές αλλά σταθερές ανατροπές προετοίμασαν το έδαφος για τον πειραματισμό και την αναζήτηση.
- Αλλαγή στην τεχνική: γρήγορη πινελιά, λιγότερο σφιχτά περιγράμματα, αναζήτηση της έκφρασης μέσα από την επίπεδη παράθεση χρωμάτων, ρευστό χρώμα.
- Οι αρχές της Μοντέρνας ζωγραφικής τίθενται από τον Κ. Παρθένη και ωριμάζουν με τη δράση των μαθητών του.
- 1917 : «Ομάδα Τέχνης» Κωνσταντίνος Παρθένης, Κωνσταντίνος Μαλέας, Νικόλαος Λύτρας, Σ. Παπαλουκάς. Επιδιώκουν την εικαστική ανανέωση.
- Προσαρμόζονται οι νέες τάσεις στα ελληνικά δεδομένα (ελληνική ιστορία, παράδοση)
- Θεματογραφία: τοπιογραφία, ελληνικότητα. Διάθεση για υποκειμενική έκφραση, πειραματισμός, τόλμη.
- Οι επαναστατικές τους προσεγγίσεις τόσο των χρωμάτων όσο και των θεμάτων αντιμετωπίστηκαν με δυσπιστία από το αθηναϊκό κοινό.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Κωνσταντίνος Παρθένης, «Ο θρήνος», 1920.
Λάδι σε πανί, 116,5×131,5 εκ. Συλλογή Σπ. Λοβέρδου.

- Προοδευτικές τάσεις στο χώρο της πολιτικής
- Νέες ιδέες στο χώρο της καλλιτεχνικής δημιουργίας.
- Αίτημα για τη δημιουργία ενός ελληνικού μοντερνισμού
- Οι μεγάλοι «δάσκαλοι»: Κ. Παρθένης, Κ. Μαλέας, Σ. Παπαλουκάς - «εξελληνίζουν» τα διδάγματα του ευρωπαϊκού μοντερνισμού.
- Επιλεκτική υιοθέτηση στοιχείων από ορισμένα ρεύματα προσαρμοσμένα στην ελληνική εικαστική πραγματικότητα.

Κωνσταντίνος Παρθένης (1878-1967)

- Κυρίαρχη φυσιογνωμία της εποχής, σημαντικός δάσκαλος της «Γενιάς του Τριάντα».
- Σαφείς επιδράσεις από τον ευρωπαϊκό Κυβισμό (γωνιώδης σχηματοποίηση, διάσπαση της φόρμας σε γεωμετρικά σχήματα και ανασύνθεσή της)
- «*Η νύχτα ανταποκρίνεται στο παράπονό μου*» (1933) - πλούσια σύνθεση με έντονη γεωμετρικότητα
- Σύνθεση των αρχών του αναλυτικού Κυβισμού με συμβολικά – ιδεαλιστικά θέματα.

Κωνσταντίνος Παρθένης, «*Η νύχτα αποκρίνεται στα παράπονά μου*», π. 1933. Λάδι σε καμβά , 92,7 x 86,8 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Κωνσταντίνος Παρθένης, *Αποθέωση του Αθανασίου Διάκου*, πριν το 1933. Λάδι σε μουσαμά, 380 x 380 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Κωνσταντίνος Παρθένης, *Αλήθεια*, 1936-37. Λάδι και πραγματικά αντικείμενα σε μουσαμά, 95 x 80 εκ. Ιδιωτική Συλλογή.

Κωνσταντίνος Παρθένης «Το λιμάνι της Καλαμάτας», 1911
Εθνική Πινακοθήκη

Κωσταντίνος Παρθένης

Τοπίο Από Την Καβάλα (1904).

Λάδι σε καμβά, 63,3 x 52 εκ.

Συλλογή Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη.

«Δεν αρκεί να βλέπουμε τι κάνει η φύσις, αλλά πρέπει και να της απαντούμε».

Φώτης Κόντογλου
(Αϊβαλί, 1895 -
Αθήνα, 1965)

Αριστερά: Σχέδιο με μολύβι
του Περικλή, εκτίθεται στην
έκθεση της Πινακοθήκης Ν. Χ.
Γκίκα, Μουσείο Μπενάκη.

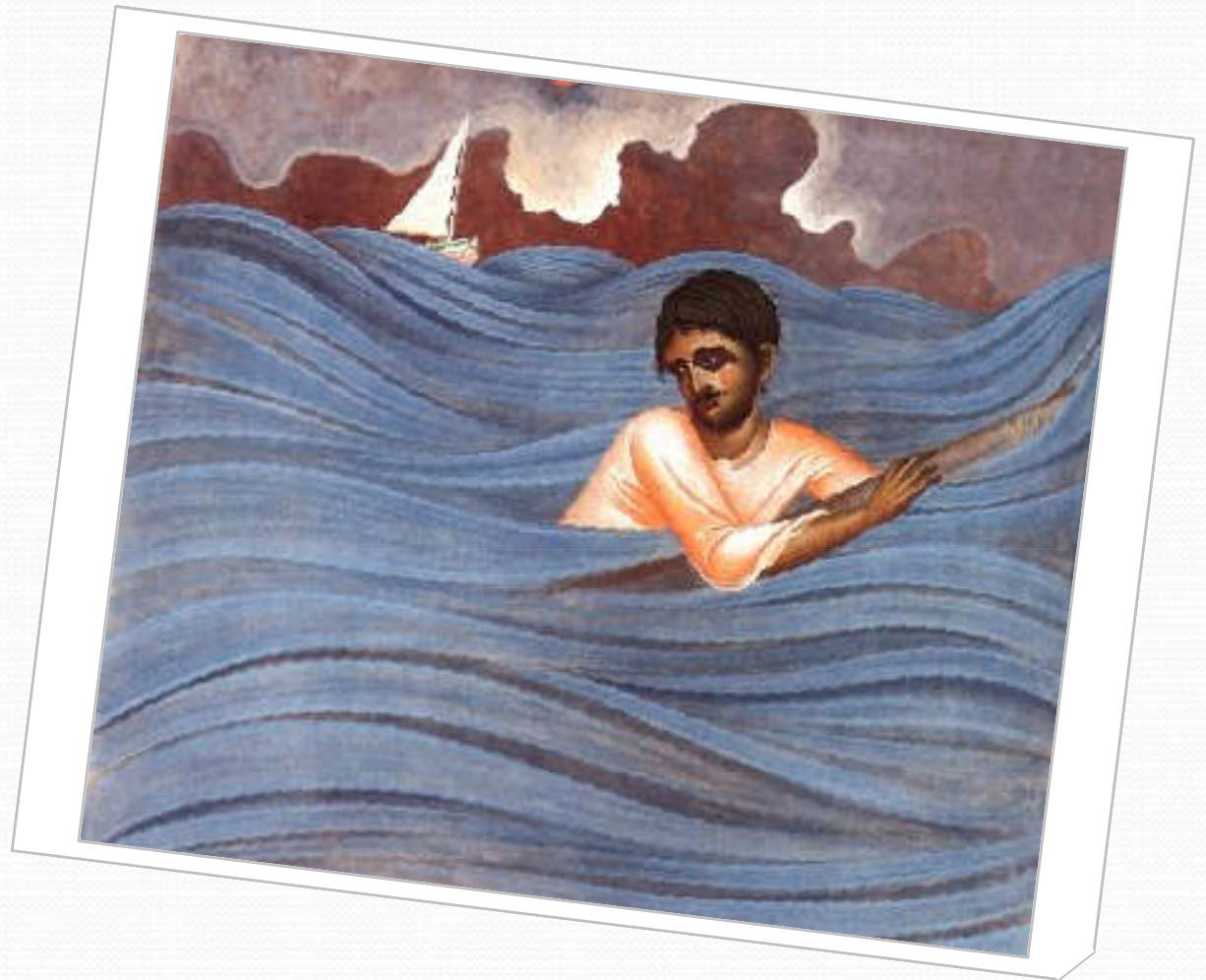
Στο κέντρο: «Περικλής ο
Αθηναίος ο μεγαλουργός»,
όπως εμφανίζεται στην
Τοιχογραφία Κόντογλου στον
Δήμο Αθηναίων.

Δεξιά: Μακέτα του
Κωνσταντίνου Παλαιολόγου.

Φώτης Κόντογλου

Καπετάνιος Αγιογράφος,
περ. «Ελληνική δημιουργία»,
ἔτος β, τόμος 4ος, τχ. 45,
Χριστούγεννα 1949

Φώτης Κόντογλου
Αρματολοί και Κλέφτες,
1948

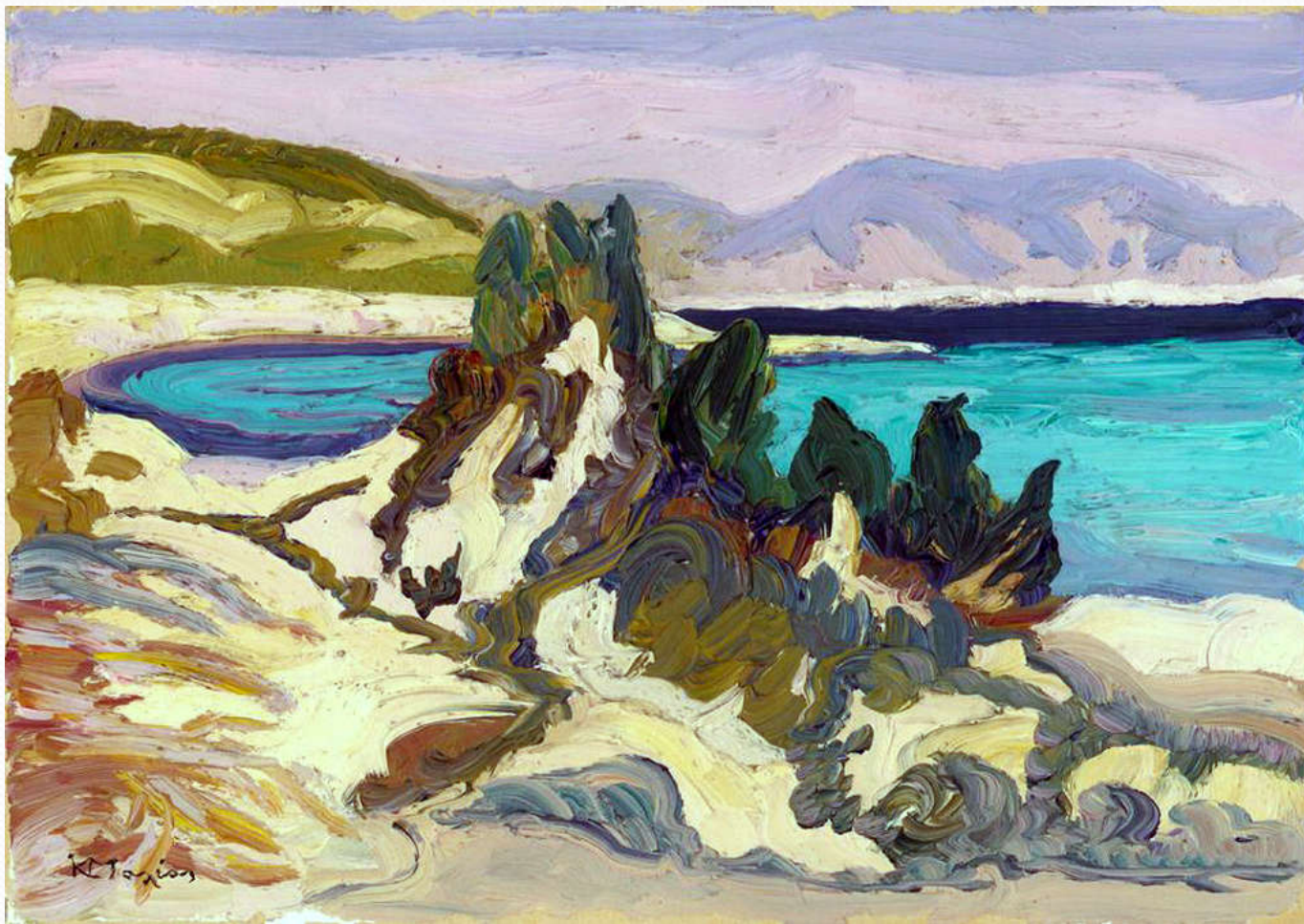
Η γενιά του '30

Μαθητές των Κόντογλου & Παρθένη:

- ❑ Απελευθέρωση από μίμηση & τελειότητα
- ❑ Νέες αντιλήψεις για χρώμα & σχέδιο
- ❑ Νέο περιεχόμενο στο μοντερνισμό
- ❑ Επαφή με βυζαντινή τέχνη
- ❑ Αυθεντικά ελληνική ζωγραφική

Μετά τον πόλεμο: διαφορετικές πορείες

Κωνσταντίνος Μαλέας (1879-1928)

Μαλέας Κωνσταντίνος, *Παραλία Αττικής*, π. 1920

Μαλέας Κωνσταντίνος, Ακρόπολη

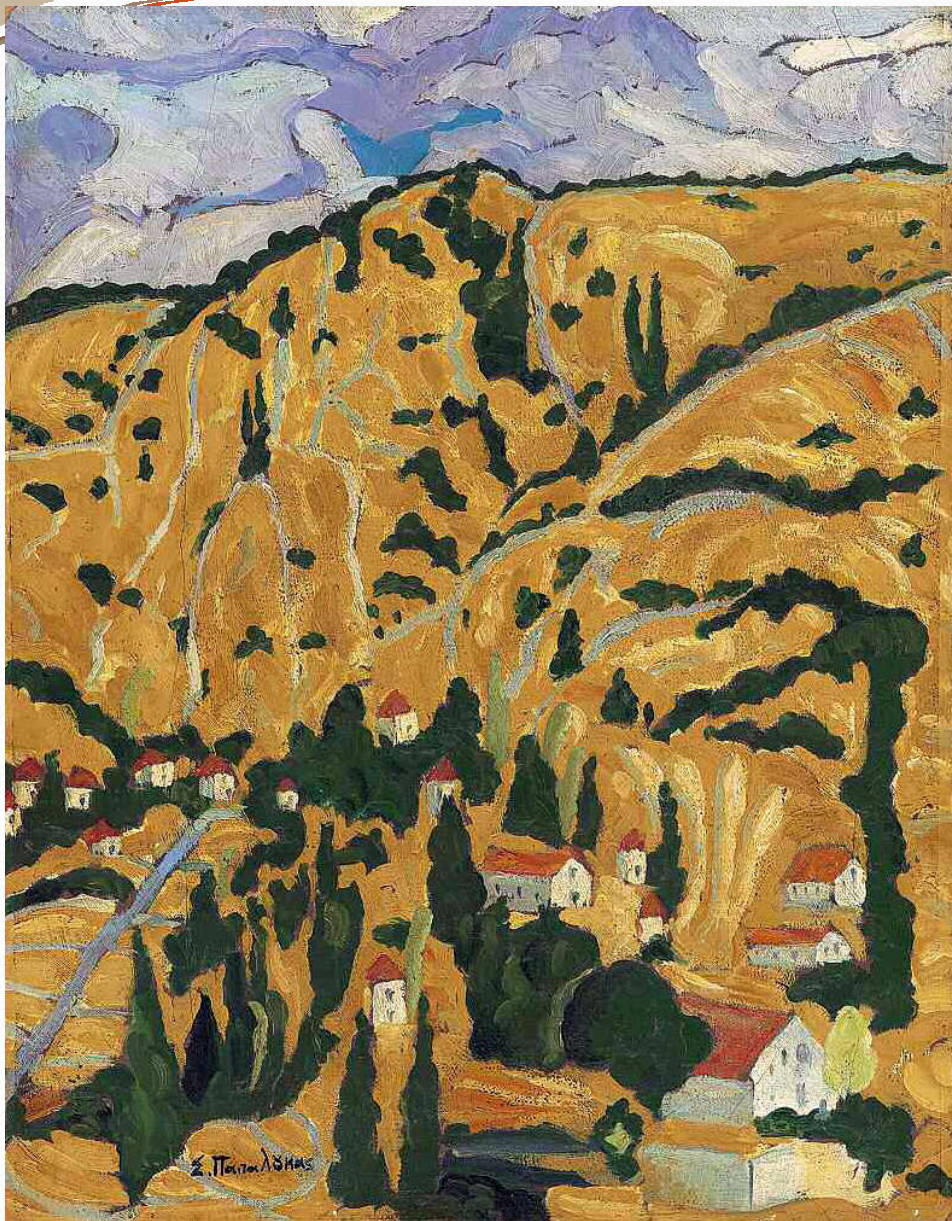
Σ. Παπαλουκάς (1892-1957)

Σ. Παπαλουκάς, *Αγόρι με τιράντες* (1925).

Λάδι σε χαρτόνι, 60 εκ. x 51 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδας - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

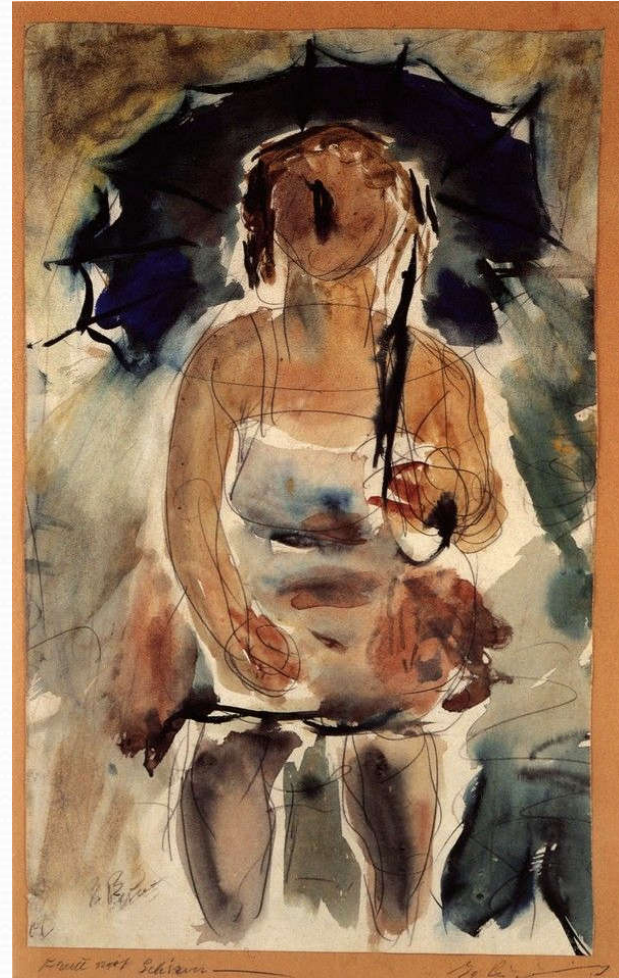

Σ. Παπαλουκάς, *Το χωριό Καμμένο* (αχρονολόγητο).
Λάδι σε μουσαμά, 59 εκ. x 52 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδας –
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Κύρια χαρακτηριστικά κινήματος εξπρεσιονισμού:

- ❑ Έκφραση συναισθημάτων
- ❑ Σύνδεση με βιώματα
- ❑ Χρώματα έντονα
- ❑ Συνθέσεις περίπλοκες
- ❑ Απομάκρυνση από το πραγματικό
- ❑ Παραμόρφωση τοπίου

Γιώργος Μπουζιάνης (1885-1959)

Γιώργος Μπουζιάνης, **Σπίτια** (π. 1945). Λάδι σε μουσαμά, 34 x 61 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη

«Σας χαρίζω το φως, εγώ κρατάω την αντανάκλασή του».

Κύρια χαρακτηριστικά κινήματος κυβισμού:

- ❑ Ανάλυση & διαίρεση μορφών
- ❑ Γεωμετρική έκφραση
- ❑ Πολυδιάστατη απόδοση
- ❑ Ριζοσπαστική απεικόνιση συμβατικών θεμάτων

Νίκος Χατζηκυριάκος- Γκίκας (1906 -1994)

Μαθητής του Κ. Παρθένη
Σπούδασε στο Παρίσι.
Συμμετείχε σε διεθνείς εκθέσεις

❖ 1935: μαζί με τους Σπύρο Παπαλουκά, Δημήτρη Πικιώνη, Σωκράτη Καραντινό, Τάκη Παπατσώνη, Μιχάλη Τόμπρο, Στρατή Δούκα και τον Άγγελο Θεοδωρόπουλο να εκδώσουν το εικαστικό περιοδικό “Το 3ο μάτι”

❖ 1941: καθηγητής Σχεδίου και Σύνθεσης στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου όπου διδάσκει ως το 1958.

Σκηνογραφία, συγγραφή βιβλίων. Αγάπη για την Αρχιτεκτονική.

Πέρασε από πολλά μοντέρνα ρεύματα.

Κυβισμός.

Καφασωτά. Ελαιογραφία, 1979

Στη χάση του φεγγαριού.
Λάδι σε ξύλο. 1956

Ο Κυβισμός στο έργο του Χατζηκυριάκου-Γκίκα

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Γλέντι στο ακρογιάλι*, 1931.
Λάδι σε μουσαμά, 65 x 92 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

- Κύριος εκπρόσωπος του κυβισμού στην Ελλάδα, με συγκρατημένη όψη, χωρίς αναλυτικές προθέσεις και σεβασμό προς το αντικείμενο.
- Πίστη στην παράδοση και στις αρχές της αρχαίας ελληνικής τέχνης
- Εκλεκτικισμός, αρμονία, νηφάλια γεωμετρικότητα και ψύχραιμη αυστηρότητα
- Διάσπαση της πραγματικότητας σε γεωμετριοποιημένα τμήματα και ανασύνθεσή τους («ζωγραφικό collage»)

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, **Εξωτερικό (Σιδερένια σκάλα)** (1955).

Λάδι σε μουσαμά, 73 x 60 εκ. Εθνική Πινακοθήκη.

«Το σχέδιο είναι ενεργητικό. Είναι μια ανίχνευση.

Δεν μένει μόνο στην επιφάνεια των πραγμάτων».

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, «Μεγάλη Σύνθεση της Ύδρας», 1948. Λάδι σε μουσαμά, 131 x 211 εκ. Ιδιωτική συλλογή.

- «Εργαστήριο του καλλιτέχνη» (1960): πολυσύνθετη και πολύπλοκη εικόνα, ένα σύνολο από ευθείες και καμπύλες, σχήματα που αλληλοσυμπληρώνονται και σταθεροποιούν την εικόνα, οδηγώντας το μάτι του θεατή στο κέντρο του πίνακα (στο καβαλέτο).
- Αυστηρή γεωμετρικότητα, αλλά και λυρισμός. (λυρικό κυβιστικό ιδίωμα-επίδραση από ορφισμό)

Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, « Το εργαστήριο του καλλιτέχνη», 1960. Λάδι σε μουσαμά , 130 x 163 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη.

Σπαχής Άγγελος, *Το αίνιγμα της φυσιογνωμίας του ανθρώπου*, 1932. Λάδι σε μουσαμά και ανάγλυφη φιγούρα από γύψο , 45,5 x 50,5 εκ. Εθνική Πινακοθήκη.

Γεράσιμος Στέρης, *Ομηρικό ακρογιάλι*, π. 1930. Λάδι σε μουσαμά , 52,2 x 62,4 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Γιάννης Τσαρούχης, *Τοπίο Ολυμπίας (πράσινο)*, 1934.

Λάδι σε μουσαμά, 39 x 55,5 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Κυβισμός και τάση για επιστροφή στις ρίζες

Αγνήνωρ Αστεριάδης, *Μαρούσι*, 1950. Ελαιογραφία σε καμβά επικολλημένο σε χάρντμπορντ, 60x80 εκ. Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Γιάννης Τσαρούχης (1910-1989)

Σπούδασε στην ΑΣΚΤ Αθηνών.
Μαθητής των Μπισκίνη, Βικάτου, Παρθένη.

❖ 1927 γνωρίζει τον Κόντογλου και μαθητεύει κοντά του ως το 1934

βυζαντινή αγιογραφία:

Από το 1928 και έκτοτε συστηματικά ασχολείται με την **σκηνογραφία**

❖ 1935-6 Παρίσι γνωριμία το έργο των ιμπρεσιονιστών και συνδέεται με τους Giacometti και Max Ernst

Έργα του εκτίθενται σε εκθέσεις του Παρισιού, της Νέας Υόρκης και της Ρώμης.

Ακολουθεί κλασικίζοντα πρότυπα στη ζωγραφική του.

*Ιταλός γυμνός καθιστός
προφίλ. Χρωστικές
σκόνες με ζωική κόλλα
σε πανί .1937*

*Αναχώρηση με οβάλ καθρέφτη. Λάδι σε πανί.
1968*

Γιάννης Τσαρούχης, Οι τέσσερις εποχές, 1968

Γιάννης Τσαρούχης,
Ναύτης με χειμωνιάτικα σε ροζ φόντο, 1955

Γιάννης Τσαρούχης, Οι 12 μήνες του χρόνου(1968-69).

Γιάννης Σπυρόπουλος (1912 -1990)

Σπούδασε στο Παρίσι.
Συμμετείχε σε διεθνείς εκθέσεις

Κύριος εκπρόσωπος της **Αφαίρεσης** στην Ελλάδα

Πρώτες δημιουργίες : Επιρροές από Σεζάν.

Γέφυρα Ζαχλωρούς, Λάδι σε μουσαμά 1948-1949

❖ 1959-1960: Γεωμετρική Αφαίρεση

Καθώς προχωρά στο 1965 χρησιμοποιεί περισσότερο τα σκοτεινά μαύρα χρώματα δίνοντας μεγαλύτερη ένταση στα θέματά του.

Episode L, Λάδι σε μουσαμά 1968

Γιάννης Μόραλης (1916- 2009)

Σπούδασε στην ΑΣΚΤ Αθηνών.
Σπουδές στο Παρίσι και Ρώμη

Μαθητής των Παρθένη, Αργυρού, Κεφαλληνού
Συμμετείχε σε διεθνείς εκθέσεις.

❖ 1947 εκλέχτηκε καθηγητής στην ΑΣΚΤ, όπου εργάστηκε επί 36 χρόνια

❖ 1970 Η **γεωμετρία των συνθέσεων** τονίζεται και οι μορφές σχηματοποιούνται στο έπακρο, τείνοντας να ενωθούν με το χώρο.

Εκτός από τη ζωγραφική ασχολήθηκε με

Αρχιτεκτονικές συνθέσεις (Χίλτον)

αλλά και με **σκηνογραφία**, για παραστάσεις του Θεάτρου Τέχνης και του Εθνικού Θεάτρου.

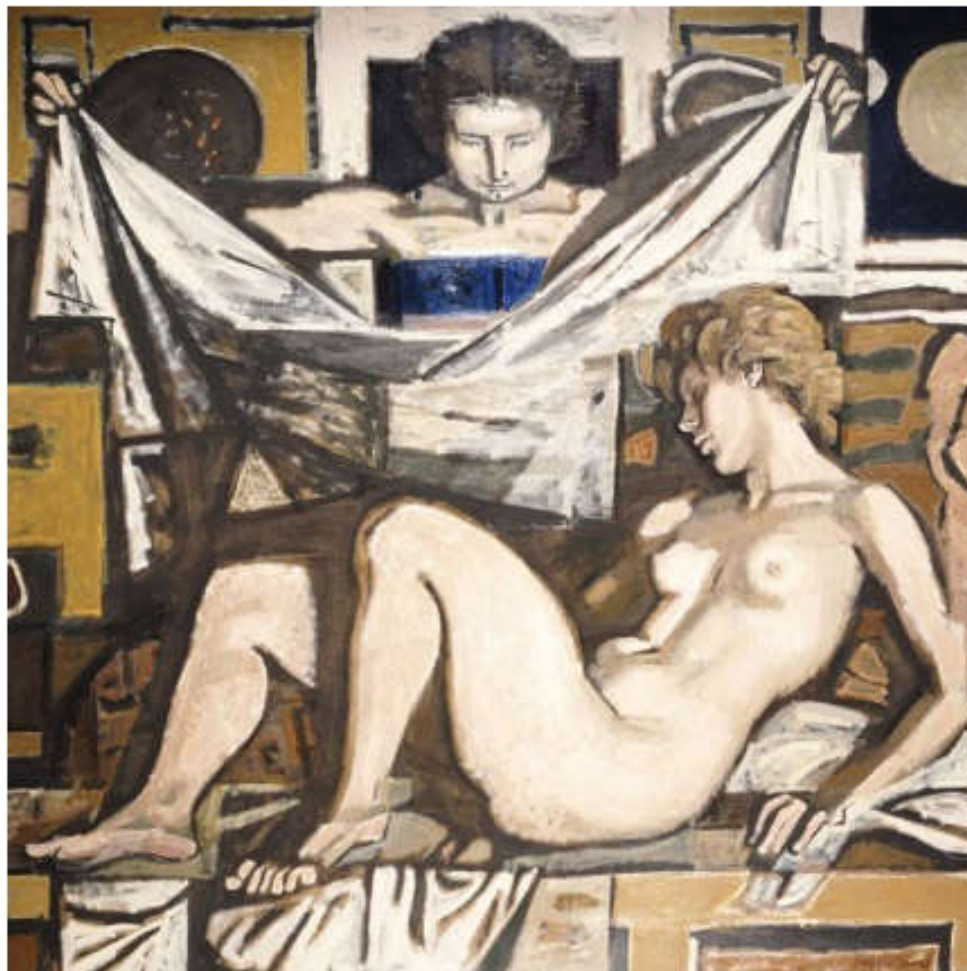
Γ. Μόραλης μαζί με Ν.
Νικολάου.
Ελαιογραφία. 1937

Πανσέληνος Κ'.
Ακρυλικό σε μουςαμά
1977

Ο καλλιτέχνης, που σφράγισε με το έργο του την τέχνη μετά τον πόλεμο στην Ελλάδα, δημιούργησε έργα με μεγάλο ει καστικό πλούτο. Ο συγκεκριμένος πίνακας ανήκει σε μια σειρά έργων στα οποία πραγματεύτηκε το θέμα του επιτυμβίου. Οι γυναικείες μορφές, που συνδέονται συνθετικά και νοηματικά μεταξύ τους, τα πλαστικά στοιχεία που γεμίζουν και οργανώνουν το χώρο, η αρμονία των γήινων χρωμάτων κάνουν το θέμα του θανάτου να χάσει τη θλιβερή του διάσταση και το έργο να δημιουργεί στο θεατή μια αίσθηση μεγαλοπρέπειας, η οποία μοιάζει να αφορά την ίδια την τέχνη της ζωγραφικής.

Εικ. 29. Γιάννης Μόραλης (1916),
“Επιτύμβια Σύνθεση” (1958 1963),
λάδι σε μουσαμά, Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλ. Σούτζου.

Γιάννης Μόραλης, *Πανσέληνος*, 1977-78

Γιάννης Μόραλης , *Κορίτσι που λύνει το σανδάλι του*, 1973
Ακρυλικό σε μουσαμά, 146 x 100 εκ. Συλλογή
Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος

Νίκος Εγγονόπουλος (1910-1985)

Σπούδασε στην ΑΣΚΤ Αθηνών
Μαθητής των Παρθένη, Μπισκίνη, Κεφαληνού.

Επίσης μαθήτευσε κοντά στον Κόντογλου από τον οποίο επηρεάστηκε αρκετά.
Έργα του έχουν εκτεθεί σε πανελλήνιες και διεθνείς εκθέσεις (Biennale Βενετίας 1954)

Είναι ο κύριος ίσως και ο μόνος εκπρόσωπος του **Υπερρεαλισμού** στην Ελλάδα.

Το έργο του έχει σαφείς αναφορές στους Νταλί, Ντε Κίριχο και των Βέλγων σουρεαλιστών

❖ 1976 ονομάζεται ομότιμος καθηγητής του ΕΜΠ

Έχει ασχοληθεί με την **σκηνογραφία** και είναι επίσης γνωστός για το **ποιητικό του έργο**.

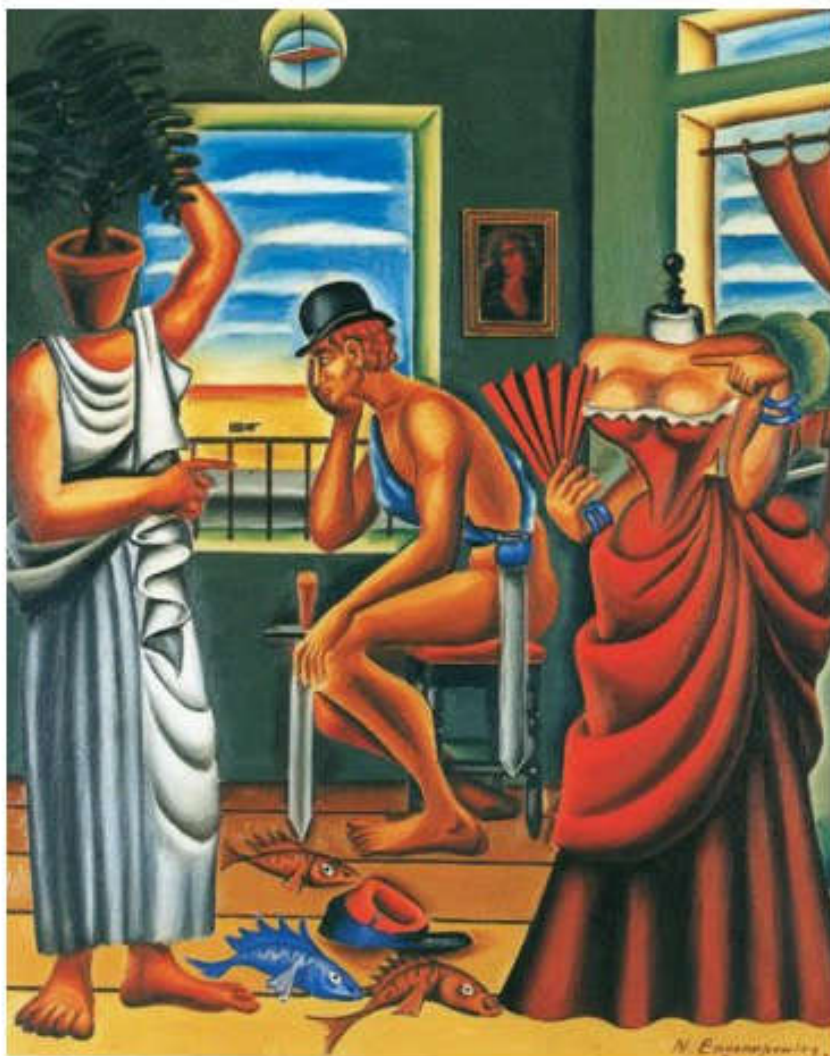
(Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν, Μπολιβάρ, ένα ελληνικό ποίημα κ.α.)

Δήλος.
Ελαιογραφία. 1939

Ποιητής και μούσα.
Ελαιογραφία. 1938

Εικ. 28. Νίκος Εγγονόπουλος (1910 -1985),
“Ερμής εν αναμονή” (1939), λάδι σε
μουσαμά, 1,21 x 1,01μ., Αθήνα, Συλλογή
οικογένειας Εγγονο πούλου.

Ο Εγγονόπουλος, ζωγράφος και ποιητής, συνδύασε την εμπειρία της αγιογραφίας και της ζωγραφικής του Κόντογλου σε μία “ζωγραφική εθνοκεντρική”, όπου μορφές και σύμβολα διαφορετικών εποχών της ελληνικής ιστορίας συμπλέκονται σε παράδοξα περιβάλλοντα με κυρίαρχο πρωταγωνιστή το ανδρείκελο, απρόσωπη κούκλα που μεταμορφώνεται σε ήρωα-φορέα της ελληνικότητας. Το έργο του, γεμάτο συμβολικά στοιχεία, βρίσκεται ανάμεσα στο σουρεαλισμό και στη μεταφυσική ζωγραφική και συνδυάζει το ονειρικό με το πραγματικό, το παράδοξο με το ρεαλιστικό σε μια ατμόσφαιρα αινιγματικής αναμονής, που μοιάζει ότι θα αποκαλύψει τα μυστικά της στο θεατή, αν αυτός μπορέσει να αποκρυπτογραφήσει τα κρυφά της νοήματα.

Νίκος Κεσσανλής (1930-2004)

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη.

Πρώτη επαφή με την τέχνη από τον ζωγράφο παππού του Νίκος Κεσσανλή.

Σπούδασε στην ΑΣΚΤ Αθηνών και στο Istituto del Restauro της Ρώμης.

Μαθητής του Γιάννη Μόραλη και βοηθός του Γιάννη Σπυρόπουλου.

Συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις

❖ Μετά το 1961, αφού εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, συμπορεύτηκε με την πρωτοποριακή ομάδα των Nouveaux Réalistes.

❖ Από το 1970 οι έρευνές του επικεντρώθηκαν στη χρήση φωτομηχανικών μέσων που επεμβαίνουν στη δομή της εικόνας και στον τρόπο παραγωγής της.

❖ 1981 μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα καθηγητή στην ΑΣΚΤ (Πρύτανης και Αντιπρύτανης 1991-1997).

Ταβέρνα της Ρώμης. Λάδι σε μουσαμά. 1955

Προσωπογραφία Ν.
Χατζηκυριάκου-Γκίκα.
Ελαιογραφία και κολλαζ
σε χαρτόνι κολλημένο σε
ξύλο . 1980